Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

ЗАМАН

2009 жыл 27-чи июнь, шабат кюн. № 122 (18223)

Багъасы 3 сомду

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ ВРЕМЯ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Жаш тёлюню Кюню бла байламлы Къабарты-Малкъар Республиканы Президенти Арсен Каноковну ЧАКЪЫРЫУ СЁЗЮ

Хурметли шуёхла!

Бюгюн бизни кыырал Жаш тёлюню кюнюн белгилейди. Быйылгы байрам огъурлулукъну белгиси бла бардырылады – 2009 жыл Россейни Президентини буйругъу бла Жаш тёлюню жылыча белгиленеди.

Жаш тёлю Россейни стратегиялы байлыгъыды. Сизге, ёсюп келген тёлюге, кыырлыбызны айныууна, аны табийгъат, илму эм производство байлыкъларын уста хайырлана, тамата тёлюлени иги тёрелерине кертичи бола, ишлерге тюшерикди. Сиз жамааты ны хунерли эм тири кесегисиз. Биз а сизге фахмугъузну айныгъуда, жашауда тийишли жер табарыгъызгъа къолбуздан келгенича болушургъа хазырбыз. Сиз жамааты жашауну жангыртыугъа, Къабарты-Малкъарны экономикасын айныгъуда, жашауну игилендириуге уллу юлюш къошарыкъсыз деп ышанабыз.

Бу байрам кюнде республиканы битеу жаш адамларына саулукъну, окъууда, урунууда да жетишими болугъуз, этген мурат ларыгъызгъа жетигиз, дейме.

Къонакъ алыу

Шуёх халла кючленедиле

КъМР-ни Черек районуна Волгоград областны Жириновский районундан къонакъла келип, анда 29-чу июнь дан 3-чю июльгъа дери турлукъдула. Ол кезиую ичинде ала Чирик кёлпеи эмда Черек ауузу башха ариу жерлерин кёрлюкдюле, аны халкъы бла тюбеширикдиле. Андан сора да, къонакълагъа Нальчикни эм ариу жерлерин кёргюзтюрюкдюле, аланы уллу концерт программа да сакълайды, республикабызны оноучулары бла да тюбешиулери боллукъдула.

Волгоградчыла республикабызгъа муниципальный къуралыуланы араларында бирге ишлеуню чеклеринде келгендиле. Быллай байламлыкъланы мураты шуёх халланы кючлендириудю эмда бир бирге сыналарын юйретиудю.

КъМР-ни Президентини бла Правительствосуну пресс-службасы.

КОЛЛЕГИЯ

Тирликни къоранчсыз жыяр акъылдадыла

Озгъан байрым кюн КъМР-ни Эл мюлк эм аш-азыкъ министерствосуну коллегиясыны кезиулю жыйылыуу болгъанды. Аны ишине республикалы Правительствону Председателини орунбасары Уяналаны Хажи-Муратны жашы Кязим, КъМР-ни Президентини советниги Уяналаны Мухтарны кызысы Аминат эм башха жууаплы къуллукъчула къатышхандыла. Муниципальный районланы бла шахар округланы администрацияларыны эл мюлк эм аш-азыкъ управлениялары ны таматалары, ишлери эл мюлк бла байламлы ведомстволаны бла организацияланы келечилери да чакъырылгъан кенгешни болжаллы халда министрни къуллугъун толтургъан Валерий Атабиевич Дохов ачханды эм бардыргъанды.

Бек алгъа Эл мюлк эм аш-азыкъ министерствону Гостехнадзор жаны бла бёлюмюню таматасы Асаналаны Махаудинни жашы Руслангна сёз берилгенди. Ол да, аны ызындан сёлешгенле: чекленген жууаплылыгъы болгъан «Каббалкаголизинг» обществону генеральный директору Арсен Зрамукович Утижев, «Каббалктехресурс» ачыкъ акционер обществону генеральный директору Анзор Русланович Мирзоев эм Прохладна муниципальный районну администрацияны механизация жаны бла бёлюмюню баш специалисти Николай Васильевич Коробёв тирлик жыйыугъа техниканы хазырлыгъыны юсюнден билдириуле этгенديле.

Республикада болгъанын битеу алгъанда, быйыл мирзеулюкле эм къудору къатыш мирзеулюкле (нартюхню айтмай) 135,6 минг гектарда ёсдюрюлгендиле. Ол санда кюзлюкле 104 минг гектар чакъылыдыла. Сабанланы тирлигин алыу бла байламлы ишлени тамамларгъа тюрлю-тюрлю иеликдеги мюлкледе 3693 трактор, 486 комбайн, мал ашла хазырлауда керек болуучу 251 машина, нартюхню тирлигин алыуда жарарыкъ 146 комбайн бардыла. Июнбу 20-чы кюнюне аланы 83-88 процентги ишге хазыр этилгендиле. Мирзеуню жарашдырыучу техниканы эм машиналаны уа 94 процентги ишде жарарча халгъа жетдирилгендиле.

Мирзеулюклени орлукъ аг регатладан 437-си хайырланылып башларыкъдыла, алай бек эски болгъанларыны хасын аланы асламысы, терк-терк бузулуп, ишни тохтатыргъа тюшюучюдю, дегенди биринчи докладчы.

Агротехника изленлеге кёре, кылыкъылы мирзеулюклени тирлигин алыу кыысча болжалда - 10-12 ишчи кюннге бошалыргъа керекди. Кертиси уа, хауа болумла да чырмап, хар комбайн бла мардадан иги да кёп тирлик орургъа тюшюучюсю бла байламлы он иш 30-40 календарь кюннге созулуп къалыучуды. Ол а ёсдюрюлген тирликден къоранч кёп болуруна этледи.

Компанияны кезиуюнде бир комбайн бла 257 гектарны тирлигин алыргъа тюше эсе, ол тохташдырылгъан мардадан 120-140 гектаргъа кёпдю. Техникагъа аллай ауурлукъ бютюнда Бахсан, Май, Эльбрус, Прохладна районлада жетеди. Ол шартны эм тирлик хар жерде да бирча жетмегенин эсепге алыу бла, республиканы эл мюлк товар чыгъарыучулары бир бирине болуууларын къураргъа оноу этилгенди. Къоншу регионладан техника келирин жалчытмай да жарарыкъ тюйюлдю.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Жазылыу

Кёнделен элни «Кёнделен-1» почта бёлюмюне Тилланы Халимат башчылыкъ этеди. Жыл сайын газетлеге жазылыуда аны уллу кьыйыны барды. Ол магъаналы кампанияны тийишли даражада ётдюрюуде уа анга Тёппеланы Шаман, Гайыланы Керим, Биченкулаланы Тамаш, Текуланы Хажи-Дауут, Шауаланы Аминат болушадыла. Аланы хайырындан жылны экинчи жарымына «Заманнга» жазылгъанла да аслам болгъандыла.

СУРАТДА: Атмырзаланы Раягъа газетге жазылыргъа Тилланы Халимат болушады.

Суратны **МАМАЙЛАНЫ Алий** алгъанды.

Багъалы жамааат!

2009 жылны экинчи жарымына жазылыу кампания бошалыргъа эки кюн къалгъанды.

«ЗАМАН» - СИЗНИ ГАЗЕТИГИЗДИ! АШЫГЪЫГЪЫЗ - ЖАЗЫЛЫГЪЫЗ!

Бизни индексибиз - 51532

БАЙРАМ

Школну бошагъанланы унутулмазлыкъ ингирлери

Жарыкълыкъ, къууанч, кюлкю да бирге

25-чи июнбда республиканы школларында къууанчлы байрамла бардырылгъандыла. Шахарны онсегизинчи номерли школуну арбазы ол ингирде адамладан толу эди. Быйыл аны жюзге жуукъ жаш бла кьыз бошагъандыла.

Арбазда бир ненча жарыкъ тепсеуден сора бери келгенле школну актовый залына жыйылгъандыла.

Окъуу юйню директору Текуланы Азрет ата-аналаны, школну бошагъанланы жюрекден алгъышлагъанды. «Аттестат алыу-ол адамны жашауну бир энчи кесегиди. Сиз ол кезиуге жетгенсиз. Мындан ары жашауугъузда къууанч, насып, саулукъ биргегизге болсунла. Сайлагъан устаклыкъларыгъыз да сизни кыру да къууандырыгъанлай турсунла. Ахшы жолгъа!»-дегенди.

Быйыл мында школну кьыркьынчы кере бошайдыла. Алагъа майдалла бла аттестатла берилгенديле. Алтын майдаллагъа Марина Блиева, Анзор Губачиков, Альбина Пшунова, Екатерина Танифа, Екатерина Тимофеева тийишли болгъандыла. Кюмюш майдалланы уа ючеулен – Жетталаны Карина, Ирина Алокова, Мухамед Сатыушиев алгъандыла.

Майдаллагъа тийишли болгъанланы барысын да, сахнагъа чакъырыпы, онунчу классны окъуучулары Александр Смоляков бла Марина Щриева ала бла ушакъ этгенديле. Александр бла Марина кеслери келир жыл майдаллгъа тиийишлилени санында болгъанлары себепли, ала экзаменлеге хазырланыу, аланы бардырыуну болуму degенча затланы билирге сюйгенديле. «Онбиринчи классда окъугъан бек жууаплыды, бютюнда сизни майдал алыр акъылыгъыз бар эсе. Экзаменле берлик предметлеригизге уа энчи эс бурургъыз»,-degенди алагъа Жетталаны Карина.

Байрамда школну ири бошап, бир-бир предметледен а бирсиледен эсе айырмалы болгъанлагъа да махтау грамотала берилгенديле. Тёппеланы Альфия, Къазийланы Марьяна, Хутуйланы Хасан, Байсолтаналаны Керим аллайланы санында эдиле. Альфия биологиядан, Марьяна литературадан тийишли болгъандыла аллай грамоталагъа. Хасан а волейболдан инструкторду, биринчи жаш тёлю разряды барды. Керим а аттестатын алгъынчы окъуна, Бауман атлы бийик техника университетни биринчи курсуну студенти болгъанын билдиргенлеринде, залдагъыла къарсла бла тюбегенديле.

Школну бошагъан жашлагъа бла кьызлагъа кесленни алгъыш сёзлерин шахар администрацияны къуулукъчусу, кеси да бу школну жыйырма жыл мындан алгъа бошагъан Игорь Кладько, устаз Раиса Афаунова, ата-аналаны атындан Зарема Губачикова эм башхала да айтхандыла.

Байрамны «Каллисто» ансамбльни солистлери, Алина Манжос, шахар филармонияны оркестри, Диана Кушхова эм башхала кеслерини жарыкъ номерлери бла бютюнда къууатлы этгенديле.

Алтын майдалла, саугъала да

Жаш адамланы школдан ашырыугъа атаалып Хасания элни Культура дворецинде уллу байрам болгъанды. Аланы алгъышларгъа Нальчикни администрациясыны Билим бериу департаментини башчысы Тимур Мальбахов, элни администрациясыны башчысы Фрийланы Рамазан, шахар Советни депутаты Моллаланы Алим, ата-анала, эллиле да келгенديле. Сахнада «Ахшы жолгъа, школну бошагъанла!» degен жазыу, тюрсюнлю шарла, гюлле да кёрюнедиле. Ингирни къурагъан эмда бардырыгъан устазла Гуртуланы Нюржан бла Ностуланы Мадина ол эсде къалырча болур ючюн, къолларындан келгенни аямагъандыла.

11-чи классны бошагъанла устазлары бла сахнагъа чыгъадыла. Алагъа залдагъыла, жерлеринден туруп, толкъун къарсла бла тюбейديле.

Ингирде алгъышла, жырла, тепсеуле да кёп эдиле. Бек аламаты уа школну алтын эм кюмюю майдаллагъа, грамоталагъа бошагъанланы, туугъан кюнлери июнь айгъа тюшгенлени да къызыу алгъышлагъанлары болгъанды. Быйыл алтынгъа бла кюмюшге Жангоразланы Сальбина, Холамханланы Исхакъ, Гуталаны Мурат, Гузойланы Ислам, Къурманланы Лейла, Гуртуланы Аслан, Ностуланы Алим тийишли болгъандыла. Аланы окъутхан устазла да саугъасыз къалмагъандыла. Элни администрациясыны сыйлы грамотасы бла саугъаланнгандыла. Ала Улбашланы Жамиля, Жылкъыйланы Мариям, Тёппеланы Зоя, Бегийланы Ёвдокия, Солтанланы Фатимат эм директор Къайгъыырмазланы Сюлемен эдиле.

Ингир эсде къалырча алагъа кёп тюрлю конкурсланы лауреаты Ностуланы Жаннета, Ёзденланы Аслан, Мусукаланы Руслан, Къабардокъланы Зухура жырлагъандыла.

Жаш адамлагъа жюрекден баргъан сёзлерин къонакъла, школну директору, ата-анала да айтхандыла. Школну бошагъанланы хар бирине да саугъагъа жумушакъ иллияла бергендиле.

Ингирни ахырында уа Культура юйню аллында майданда фейерверк болгъанды.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Ёлмезланы Заира анасы Хаулат бла.

Фахмусун айнытыргъа таукелди

Нальчик шахарны 29-чу номерли школун быйыл жюз сабий бошагъанды, аладан онючюсю алтын эм кюмюш майдалла алгъандыла. Бу школда бек кючлю окъуучан суратчы кьыз Ёлмезланы Заира да алтын майдал алгъанланы санындады. Ол Нальчикдеги художестволу школну айырмалы бошагъанды, школда уа архитектура классда окъугъанды. Бу кюнледе Заира Москвада архитектура институтха кирир муратда Нальчикден кетеди. Фахмулу кьыз художестволу школда окъугъан жыллларында республиканы эм шахар конкурслада биринчи жерлени алып тургъанды. Мындан ары да чыгъармачылыкъ ишде бийик жетишимлери болсун! Ахшы жолгъа!

Кьурулуш

Ырхыла хата келтирмезча этиледи

Минги тауну тийресинде къурулушланы асламысын «Ай-Би-Си» - Промстрой» трестни бригадалары бардырадыла. Ала ырхыладан къорулануыну объектлерин ишлеуню да къолгъа алгъандыла. Ол бек уллу комплексди да, аны къурулушуна бир ненча жыл кетерикди. Шёндюледе Терс-Къол посёлканы бла Азау ёзенни араларында жумушла тамамлана турадыла. Алайда ырхыла хатасыз ётерча жерледен 18-си ишленирикдиле. Гара-Башы черек къутуруп келгенде кётюрюлген суу кетерча мадарла да этилликдиле.

Ол участкада автомашинала жюрюча жолну къурулушу юч километрде бардырыллыкъды да, ол иш башланнганды. Алай бла 145 гектар жерни, алгъан рекреация майдан да къоркъуусуз этилликди.

Ырхыладан къоруулануы бла байламлы ишле энчи иели «Балкария» къонакъ юйню тийресинде бошалгъандыла. Кезиулю объектлени проектлерин да, трестни специалистлери кеслери жарашдырып, къурулуш ишлери андан ары бардырыладыла.

ТЕМИРЛАНЫ Анатолий.

КЪУУАНЧЛЫ ИШ

Шахмат-теннис клуб ачылгъанды

Бу кюнледе Тёбен Жемтлада къууанчлы иш болгъанды. Мында шахмат - стол теннис клуб ачылгъанды. Аллай саугъаны эллилерне республиканы стол теннисден федераця сыны башчысы Арсен Молов этгенди. Ол, тозурагъан мекямны тийишли халгъа келтиртип, бери тёрт теннис эм он да шахмат стол алып салгъанды, спортну бу тюрлюлери бла кюреширча керекле бла да жалчытханды. Алгъаракъда 1-чи номерли школда да аны хайырындан спорт майдан ачылгъан эди.

Жемталачыланы ол къууанчлары бла алгъышларгъа Къабарты-Малкъарны спорт эм туризм министри Аслан Афаунов, Черек районну администрациясыны башчысы Темиржанланы Махти, КъМР-ни Спорт эм туризм министерствосуну теннисден эм стол теннисден олимпиада резервни спорт школуну директору Андрей Климов келгенديле. Республикада, районда да Жемтала спорт объектлери бла алчыланы санында болгъанын чертгенди Махти Османович.

Къызыл лентаны кесип, клубну ачхандан сора Аслан Мартинович бу элде спорт, миллет тутушуула кенг жайылгъанларын, аладан секциялагъа жюрюгенле уа республиканы тышында да тийишли жетишимле болдургъанларын чертгенди. «Биз хар жолдан айтабыз, сабийле барысы да гёжефле болур амал жокъду деп, энди жемталачыланы шахмат, теннис ойнаргъа да онглары барды», - degенди ол.

Махти Османович а ёсюп келген тёлю бизни ёхтемлендирирча болургъа керегин, бу клубну ачылыуу уа анга кезиулю атлам болгъанын чертгенди. Арсен Амировичге кесини, эллилени атларындан да ыразылыгъын билдиргенди, улуу ыспас этгенди. Жангы клубха жюрююк сабийлени араларында, аныча, туугъан жерлерин сюйген жашла бла кьызла болурла деп ышаннганын да билдиргенди.

Арсен Моловну келечиси, клубну ремонт ишлерине жууаплы Мурат Кудаев да эллилеге былай айтханды:

- Бу сизге деп этилгенди. Мекямны быллай халгъа келтирирге уллу кьыйын салынганын кёргенсиз, сиз аны сакълап, спорт бла кюрешип, жетишимле болдурурсуз деп ышанабыз.

Ызы бла жыйылгъанла мекямгъа къарагъандыла. Шахмат залда биринчи шахмат жюрюулени Аслан Мартинович бла Махти Османович этгенديле. Республикада, аны тышында да спортну бу тюрлюсюнден жетишимле болдуруп келген жаш теннисчиле Ирина Битотская, Заур Темирканов, Кючюкланы Ахмат, Белла Хадзегова уа бери жюрюрюклеге мастер-класс кёргюзтгендиле.

ОСМАНЛАНЫ Айшат.

ДУНИЯДАН ХАПАРЛА

«Африкада сейирлерибизни къорууларгъа керекбиз»

РФ-ни Президенти Дмитрий Медведевни Африканы къыралларында тёрткюнлюк жолоучулугъуну баш кьыйматы болду. Озгъан ингирде Россейни къырал башчысы, аны биргесине айланнганла - Правительствону бир-бир членлери, экономистле, политикле, бизнесменле - битеу да 300 адам, Намибиядан Анголагъа – жолоучулукъну ахыр къыралына учхандыла. «Африканы къыралларында жер байлыкъла, артыкъда нефть, газ бек кёпдюле. Ол себепден Къытай да, Американы Бирлешген Шаталаны да ары итинип турадыла. Биз да Африкада болургъа, анда эл мюлк, экономика, энергетика, туризм жаны бла сейирлерибизни къорууларгъа керекбиз»,-degенди Дмитрий Медведев.

Къырал Думада

Федеральный жыйылыуну тёбенги палатасыны Къырал Думаны депутатлары кезиулю жыйылыуда уллу жашау магъанасы болгъан вопросну – гитче бизнесге къыралны жанындан болушлукъ этиуню - сюзгендиле. Анда айтылгъанына кёре, контролькъ этиучю органла гитче бизнесни объектлеринде керексиз тинтиулени кёп бардырадыла, налог органла да басынчакълайдыла. Бир тюрсгю налог салыу болса, ол кемчиликле кетериллик эдиле, degендиле депутатла.

Сатурнну спутниклеринден биринде - суу

Космос тинтиулени бардыргъан америкалы зонд Сатурн планетаны спутниклеринден биринде суу болгъанын ачыкълагъанды. Ол жерге берген суратлада спутникде жер башына бюркюп чыкъгъан тылпыу кёрюнеди. Ол спутникде суу болгъаныны шартыды, суу бар эсе, жашау да болургъа керекди, дейдиле специалистле.

Сейирлик артист ауушханды

Лос-Анджелесден билдириуге кёре, дуниягъа аты айтылгъан артист Майкл Джексон жюреги тутуп ёлгенди. Медиклени айтханларына кёре, «скорый» келгенде окъуна, аны солууу тыйылып болгъанды. Аны больницагъа тапдыргъанда, къарагъанла Джексонну ёлгенин билдиргендиле.

Басмагъа **ХУЧИНАЛАНЫ Ануар** хазырлагъанды.

Тирликни къоранчсыз жыяр акъылдадыла

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Республиканы сабанчыларына алда кезиуде ишлени тамамлауда болушургъа хазырлыкъ болгъанын А. Утижев бла А. Мирзоев да билдиргендиле. Аланы биринчи башчылыкъ этген «Каббалкгролизингде» кёп иш къоратырча «Енисей» комбайнладан 14-сю, жюк ташырыкъ жангы автомашинала, тракторла, болушлукъчу техника бардыла. «Каббалкресурс» ачыкъ акционер обществону генеральный директору А. Мирзоевни айтханына кёре, ол биригиуде да тыш къыралладан келтирилген комбайнладан 14-сю барды да, арендагъа алып, алагъа дагъыда онусун къошхандыла.

Коллегияны жыйылыуунда сюзюлген вопросладан дагъыда бири сабанлада шёндюгю хал эди да, аны юсюнден Эл мюлк эм аш-азыкъ министерстволу жерчилик жаны бла бёлюмюню таматасы Тахир Хусеновни Пшихачев бла «Российский сельскохозяйственный центр» федеральный къыралъ учреждениясы бизни республикада филиалыны таматасы Станислав Григорьевич Блиев билдиргендиле, сабанлада болуп бай тирлик алыуча халда болгъанын, жыйылгъан мирзеуню сатыуда федеральный «Мирзеу биржаны» филиалы Нальчикде ачыла тургъаны болушуругъун айтхандыла.

Мирзеу алыучу предприятияла тирлик жыйыу кезиуге къалай хазырлангъанлагъаны юсюнден докладланы КъМР-ни Эл мюлк эм аш-азыкъ министерствону химизация эм мелиорация бёлюмюню таматасы Ирина Амбабекова Балкарова бла чекленнген жууаплылыгъы болгъан «Прохладненское хлебоприёмное предприятие» обществону генеральный директору Владимир Иванович Семёнов этгендиле. Битеу алгъанда мирзеу сакъланырыкъ предприятиялада кёп иш тамамланып, хазырлыкъ жалчытылгъанды, аны бла бирге жууаплы ишге тийишлисича эс бурулмагъан жерле да болгъанларын чертгендиле.

Тонгузланы африкан эминасыны вируслары эм «А» гриппни бек заралны вирусу республикагъа келтирилмезлерин, жайылмазларын жалчытыуну юсюнден докладланы «КъМР-ни ветеринар управлениясы» республиканы къырал учреждениясы таматамы Резуан Мусабиевич Тлупов бла Эл мюлк эм аш-азыкъ министерствону жаныуарланы эм биология ресурсланы хайырланыугъа контролькъ этиу жаны бла департаментини таматасыны орунбасары Хасан Хасанбиевич Губашиев этгендиле. Ол ишге тийишли магъана берилип, шарт мадарла этиле тургъанларын билдиргендиле.

Эл мюлк эм аш-азыкъ министри къуллугъун болжалы халда толтургъан В. Дохов жыйылыуну итогларын чыгъаргъандан сора, Улналаны К.Ч. сёлешгенди. Коллегияны членлерини сюзюулерине салынгъан вопросланы хар бирини уллу магъанасы болгъанын айтханды, алда кезиуге белгиленнген мадарланы толтуругъа бар кючню бурургъа кереклисин чертгенди. «Анга КъМР-ни Президенти да, Правительствосу да эс буруп турлукъдыла», - дегенди ол, сёлешиуюн бошай.

КЪАЙГЪЫРМАЗЛАНЫ Борис.

Биогюн-изобретательни бла рационализаторну кюнюдю

Дайым да излеуню жолунда

Бизде онла бла техника жангылыкъла чыгъаргъанла бардыла. Аллай хашларыбыздан бири Къабарты-Малкъарны биийк тау - геофизика институтуну хауада бола тургъан тюрлениулени тинтген лабораториясны таматасы, Россейни сыйлы изобретатели Байсыланы Хасанны жашы Хажи-Муратды.

Ол биогюнлюкдеди. Алай ары дери уа жашха кёп жылланы билим алыргъа, кёп кипланны окъургъа тюшгенди. Школда окъуучан заманында окъуна инженер болургъа мурат этгенди. Аны ючюн Москваны технологический институтуна киреди.

Билимин байыкъландырыргъа кёп салгъан жашны преподавательле да эслейдиле. Тёртюнчю курсда студентле практикагъа кетгенлеринде, Байсы улуну институту алимлери жууаплы тинтиу иш бардыра эдиле да, аланы биргелерине къоядыла. Ол анда газны эм тылпыуну жукъа хауа болумлада бир бирине кирилуулерини коэффициентин тохташдырыргъа керек эди. Ол тап болур ючюн, эки орунда басымны теппе тенг этергъе керек эди. Хажи-Мурат аны, уллу къыйын салмай, бош зат бла ёнчелерча этип къояды. Алим нёгерлери анга бек сейир этедиле. Студент жашха автор свидетельство да бередиле. Окъууну бошагъа уа изобретение жаны бла юч иши басманып эди да, аланы юсю бла диплом проектин угъай, илму ишин окъуна къоруулайды.

Жыйырма бла беш жыл ишлейди Хажи-Мурат институтда. Айтханыбызча, биогюнлюкде лабораторияны таматасыды. Техника илмуланы кандидаты-ды. Буз уруулагъа къажау хайырланыучу ракета техниканы игилендирген илму ишлени (учуруучу установкаланы, ракета двигательлени, ракеталаны учуруугъа башчылыкъ этген системаланы) авторуду. Андан сора да, гидрометреологиядa эм саулукъ сакълауда хайырланырча приборла жарашдырады.

Байсыланы Хажи-Мурат сохталары бла.

Коллектив халда чыгъарылгъан кёп жангылыкъ ишлеге да къатышады.. Аланы бир-бирлерин тыш къыраллада да хайырланадыла. Арт жыллада Байсы улуну иши коллектив чыгъаргъан техника жангылыкъла, самолётла эм жерде орнатылгъан, буз булутлагъа къажау хайырланылыучу ракета техника бла байламлыды.

Буз ургъандан сора эл мюлк битимлеге тюшген хатаны тохташдырыу бла байламлы Ставропольда аскер службаны илму иш бла юкрешген коллективи бла бирге Байсыланы Хажи-Мурат жарашдыргъан техника жанг ылыкъланы федеральный экспертлери биийк хайырлыгъа санагъандыла. Ата журтлу рынокгача, дуния рынокга да чыгъарыр ючюн, ала перспективалы россейни разработкаланы шартларыны базасына кииирилгендиле. Биогюнлюкде Байсыланы Хажи – Мурат 150 ишни, ол санда 130-дан артыкъ битеудуния магъанасы болгъан жангылыкъланы авторуду.

Иши кёп эм жууаплы болгъанлыкъгъа, Хажи – Мурат жаш адамланы жангылыкъланы излеуге сейирлерин кётюрюнню бардыырыгъа да заман табады. Аны башчылыгъында РЦНТТУ-да тюрлю-тюрлю даражалы конференциялагъа проектле хазырланадыла. Талу алим юйретген жыйырма жаш адам «Шаг в будущее», «Космонавтика» деген Россей конкурсланы лауреатлары болгъандыла.

Жауунну ёлчемин билирча

Бир жангы зат къурагъа хар кимни да къолундан келип къалмайды. Аны ючюн адам билимли, фахмулу да болургъа керекди. Тебуланы Дауут Нальчикде Биийк тау - геофизика институтда ишлейди. Ол жауунну, къарны, бузну, элияны, адамлагъа заран келтирген башха табийгъат болумланы тинтеди. Ол кесини жууаплы ишинде кёп тюрлю приборланы хайырланады. Аладан бири – жауунну ёнчелеген приборду. Кеси да терк-терк бузулады. Дауут а анга бир жангы керек ишлегенди. Энди аны хайырланнган тынч болгъанды.

Жауун жауса, адам кетергинчи неда къуругъунчу, суу приборда туруп тура эди. Дауут тюрлениу кийиргенли уа ёлчеми алынгъандан сора суу кеси аллына тёгюлюп кетеди. Аны хайырыбдан ол бузулмай кёпге дери сакъланады. Хар жауун жаугъандан сора, барып, приборну суудан тазалау тёре къалгъанды.

Ол жангылыкъны хапарын эшитип, Россейни кёп регионларындан, ол санда Уралдан, Алтайдан, Татарстандан эм башха жерлени геофизика службаларындан Тебу улугъа кёп къагъытла келедиле. Аланы жазгъанна автордан приборгъа жарашдыргъан керегин жиберирин тилейдиле.

Тебуланы Дауут жауунну ёнчелеген прибору бла.

Тебуланы Дауут, излеу ишинде жетишими бла чекленил кёп, аллай, телефон бла сёлешип, приборда жауунну ёлчемин билирча этерге деп турады. Ол муратына да къуванч бла жетсин.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Суратны **МАМАЙЛАНЫ Алий** алгъанды.

27-чи ИЮНЬ – РОССЕЙНИ ЖАШ ТЁЛЮСЮНЮ КЮНЮДЮ

Бек биринчи борчубуз – иги окъургъады

Къабарты-Малкъар къырал эм мюлк академияны бухгалтер эсап факультетини деканатыны, телефон бла сёлешип, бек иги окъугъан, юлголю студентледен бирэкисини дагъларын айтсагъыз эди деген тилегибизге, угъай демедиле. «Заман» газетден сёлешгенибизни билгенлеринде, сизге малкъарлы студентле керек болурла деп, арсарсыз жууап бердиле. Ахматланы Ариужан, Чечелланы Александра деп, атларын, сотовый телефонларыны номерлерин да айтдыла. Россейни Жаш тёлюсюню кюнюню аллында ала бла ушакъ этгенбиз.

Эки стипендия алама

- Ариужан, Жаш тёлюню кюню сизни кибик жаш адамланы байрамларындан бириди. Къалай тюбейсе ол къуучанчыгъызгъа?

- Бизни бек биринчи борчубуз – иги окъургъады да, ол жаны бла хар зат да тапды дергe боллукъма. Кимни да тутхан иши иги бара эсе, кёлю да жарыкъ болмай амалы жокъду. Байрам, къуучу да анга кёре боладыла. Мен бусагъатда тёртюнчю курсну экзаменлерин бошай турама. Барысын да «бешлеге» бере келаме, къалгъанларын да алай бошарма деп ышанама.

- Группагъызда старостаса дегендиле. Былай къарагъанда, сенича назик къызчыкъны къалай бла айыргъандыла ол «къуллукъгъа»?

- Школну алтын майдал бла бошагъан эдим. Алай къолумдан тутуп келип, мында окъу деп, хазыр жерге олтуртуп къоймагъандыла. Битеу барысыча, мен да математикадан, биологиядан, орус тилден экзаменле бергенме. Барысындан да «бешле» алгъан эдим. Ким биледи, ангамы къарадыла, башха жаны бла тирилигимими эследиле, экинчи курсдан бери да староста болгъанлай келеме. Кёбейтилген стипендия алмагъан семестрим болмагъанды. Арт жыллада уа экизи да алама: кёбейтилген эм президент стипендияланы.

- Курсда таматагъа айырылыр, намысынг-сыйынг, даражанг да жюрюр ючюн, жаланда, сенича назик къызчыкъны къалай бла айыргъандыла ол «къуллукъгъа»?

- Алай сунмайма. Студент тенглеринг, преподавательле, группаны куратору да адамны окъууна, тирилигине, кесин къалай жюрютгенине, хар жаны бла да башхалагъа юлгю болалгъанына, бек башы уа – бирге окъугъан нёгерлерине болуша билгенине къарай болурла.

- Ол ышанла сенде уа бармыдыла?

- Аны юсюнден биргеме окъугъан къызладан бла жашладан сорургъа керекди.

- Ненча адам боласыз группагъызда?

- Оналты къыз, жети жаш. Барыбыз да, бир юйюрню сабийлерича, бир бирни ангылап, бир бирге болуша, бек ариу турабыз. Алгъын айтыучуларыча, окъугъан, жашагъан да: «Барыбыз да бирею ючюн, бирею да барыбыз ючюн» деген жорукъ бла этебиз. Къайда да бирлик болса, жетишим, алгъа барыу да болмай амалы жокъду.

- Къайсы школну бошагъанынгы, юйюрюгюзню юсюнден да айтсанг эди?

- Тырнауузда 6-чы школда алтынчы классха дери окъугъанма. Юйюрюбюз Лашкутадан Майский шахаргъа кёчгенден сора, онбир классны анда бошагъанма. Атам – Ахматланы Зулкъарнийни жашы Ханафий бла анам Бапыланаланы Хасанны къызы Света коммерция бла кюрешгеди. Бек тамата къарындашым Руслан ФСБ-да ишлейди. Тамата эгечим Раузат а быйыл медфакны бошагъанды.

- Ариужан, келир заманлагъа муратынг а къалайды?

- Академияны къызыл диплом бла бошап, аны кесинде къалыргъады, андан ары уа аспирантурагъа кирирге.

Таулу къыз болгъаныма ёхтемленеме

- Александра, бизни тишириулларыбызда бек аз тюбеген бу атны санга ким атагъанды?

- Мен Къыргъызстанны бек омакъ жери Ыссыкъ-Кёлню жагъасында элде туугъанма. Аны, жашагъан юйюбюзню да аз-маз эслейме. Атам Алексей, аны эгечлери Татьына, Ольга, Светлана да анда бирге жашагъандыла. Атамы анасы, ыннам, оруслу тишириу болгъанды, аппам а – Чечелланы Къубадийни жашы Абдул - малкъарлы. Атам бла анам Галина Леонидовна Ружицкая, бир бирлерин жаратып, юйюр къурагъандыла. Мен туугъанда, атамы эгечлери уа манга Александра деп атагъандыла. Эгечледен бирини – Светлананы - эри да таулуду, Акъайланы Хамит, кеси да Яникойну школунда ишлейди. Ючч сабийлери барды. Бизни жууукъларыбыз ма аллай интернационал юйюрден къуралгъандыла.

Чечелланы Александра.

- Саша, сен малкъар тилде былай ариу сёлешесе, ананг да алаймыды?

- Мен Яникойда ёсгенме. Школну да анда бошагъанма. Миллетим, атам, аны атасы да таулу болсала, мен да малкъарлы къыз болсам, кеси тилимде ариу сёлешмесем, аны уста билмесем, айыпды. Анам а, манга жетмесе да, эркин сёлешеди, ангыламагъан заты жокъду. Алайды да, ёз тилими, миллетими да бек сюеме, ала бла ёхтемленеме.

- Окъуунгу юсюнден айтсанг эди?

- Школну «бешлеге» бошагъанма. Алай алтын майдал а алмагъанма. Аны да барды сыптаулары – айтып турургъа жарамагъан. Экзаменлени да «бешлеге» берип, академиягъа киргенме. Ючюнчю курсну бошай турама. Группабызны старостасыма. Эки стипендия алама. Бири айырма окъуганым ючюн кёбейтилген стипендия-сыны тамата специалисти Диналаны Лиоза бар эдиле. Жыйылыуну директорну окъутуу эм юйретиу иш жаны бла орунбасарлары Байсолтанланы Лейля бла Беппайланы Илиас бардыргъандыла. Школну биринчи эм бусагъатдагъы директорлары Кючюкланы Махмут бла Габоланы Мухарбий окъуучуланы, аланы ата- аналарын къуучулары аланы алгъышлагъандыла, жашауда тири атламла этип, иги кёрюмдюлеригиз бла бизни къуандырыгъыз, дегендиле.

Солдан онгнга: школну алтын майдалгъа бошагъан Улбашланы Лейля, Хаджиланы Жамиля, Аналаны Лейля, Габаланы Жамиля.

Бийлы мында 22 сабийден беш белгиле бла аттестатланы экеулен Бёзюланы Ахмат бла Мамайланы Лейла алгъандыла. Экиси да школну атын иги бла айтдырып тургъандыла. Жылларгъа фахмулуладан да къуру тюйюл эди бу класс. Баллиланы Ариука бла Хурталаны Мухаммат ани ол юн кёрпюздююе. Иттийланы Кязим а, боксдан кёп тюрлю эришиулеге къатыша, ахшы хорламчы устазлары Марина Татимова, Жабелланы Зухура, Жолабланы Феруза, класс башчылары Къулийланы Сафият бла Геграланы Фатима аланы жюреклериндеи сюйгенлерин билдиргендиле, иги жетишимлеригиз бла бизни дайым къуандырыр турургъыз, дегендиле.

Бийлы школну бошагъанланы санында Бечелланы Ахмат, Буталаны Руслан эм Бечелланы Замир спортну устасына кандидатла болгъанларына шагъатлыкъ къагъытла алгъандыла.

Яникойну муслийман жамауатыны атындан школда иги кёрюмдюле болдургъан Хаджиланы Жамилягъа бла Александр Волковха стипендияла берилгендии. Жашырын кюл кётюрюу бла тохташдырылгъан бек иги окъуучу Бечелланы Ахмат бла бек айырмалы класс башчы Къулийланы Сафият да саугъаланнгандыла. Школну алгъынгы директору Хаджиланы Хасан бу окъуу юйюю айныуына бла окъутуу ишге салгъан къыйыны ючюн элни муслийман жамауатыны Сыйлы грамотасы бла саугъаланнганды. Къуанчлы ингирде «Эрирей» бла «Жашлыкъ» ансамбльле жарыкъ жырлары бла жыйылгъанланы къуандыргъандыла.

Материалланы басмагъа **Мокъаланы Зухура, Мамайланы Алий, Элекуланы Хасан, Холаланы Марзият** хазырлагъандыла.

Школну бошагъанланы унутулмазлыкъ ингирлери

Къонакъла да кёп эдиле

Огъары Малкъарны экинчи номерли орта школун бошагъанланы балына келгенле кёп эдиле. Тюненеги школчула, ариу кийинип, класс башчылары Сарбашланы Аминат бла кенг арбазгъа чыкъгъанларында, алагъа къызыу къарсла бла тюбейдиле.

Ол юн аттестатла алгъанланы Черек районну администрациясны башчысыны заместители Глашланы Артур, районну Билим бериу управлениясыны келечиси Бёзюланы Рамазан, элни администрациясыны башчысы Нёгерланы Байрымукъ, школну директору Жангоразланы Борис, устазла Сарбашланы Аминат, Забакъланы Айшат, ата-анала да алгъышлагъандыла. Глаш улу ишлерин иги бардыргъан устазлагъа грамотала бергенди.

Ызы бла сабийле, бирем-бирем чыгъып, аттестатларын школну директоруну, Рамазанны, Нёгерланы Байрымукъны, къолларындан алдыла.

Школну бошагъанла, байрамгъа келгенле да, алгъа окъуу юйню кенг арбазында, ызы бла актовый залында тынгылы той этгендиле. Байрам а эртгенликге дери баргъанды.

Школну бошагъанланы къууму.

Тёрт къызгъа - алтын майдалла

Бийлы да Яникой элни 400 адам сыйыннган Культура юйюнде сюелир жер жокъ эди. Къуанчлы жыйылыугъа чакъырылгъанланы санында Яникой-Каменка элни администрациясыны башчысы Газаланы Залим, урушну эм урунуну ветераны Кючюкланы Махмут, Чегем районну Билим бериу управлениясыны заместители Владимир Павленко автомобильлерин эркин этилмеген жерледе, артыкъда юлкю, кырдык,гюлле ёсген зоналада салгъан водительлеге, законсуз предпринималеть иш бла кюрешген таксистлеге энчи эс бурулларын тилегенди.

КъМР-де МВД-ны УГИБДД-сыны таматасыны орунбасары Арсен Татроков, инспекторлагъа айланып, ведомствону башчысыны буйругъу бла «Къырал номер» деген операция бардырылгъанын айтханды.

Автоинспекторла депутатла эмда шахарны администрациясыны келечилери бла бирге машинала, адамла да артыкъда кёп жюрюген орамла да юсюлгендиле. Машиналаны терк барыуларына, адамланы жюрютюную жорукълары сакъланнганларына бла къаугъанларына энчи эс бурулгъанды. Рейдни кезиуюнде 317 бузукълукъ ачыкъланнганды, аланы асламысы терк барыуну жорукъларын бузуу, машиналаны терезелерине къара миялала салыу, къырал номерле болмагъанлары бла байламлыдыла. Жаяу адамланы жанындан да бузукълукъ этгенле кёп ачыкъланнгандыла: 37 адам жолдан жорукъну сансыз этип ётгендиле.

-Рейд машина жюрютюуде адеп-къылыкъ бек аз болгъанын кёргюзтгенди, жарсыугъа,-дегенди Нальчик шахар Советни депутаты Моллаланы Алим.-Биогюнлюкде ара шахарыбызны жолларында номерлери болмагъан автомобильле кёп жыйылгъандыла. Бузукълукъ этген водителле тохтатылгъанларында, кёп сыптаула этедиле, аладан бек башы,мен акъыл эттендеи, ала жууапха тартылырдан къоркъмайдыла. ГИБДД-да ишлегенле бузукъчуладан жууаплылыкъны биютюн къаты сурагъа, бир тюрлю жумушакълыкъ этмезге керекдиле.

КЪУБАДИЙЛАНЫ Нюржан.

Нальчик шахарны администрациясыны пресс-службасы.

РЕЙД

Бузукъчуланы низамгъа салыр муратда

Нальчикде Ич ишлени управлениясыны ОГИБДД-сында ишлегенле жер-жерли самоуправлениялы шахар Советини депутатлары, шахар администрацияны эмда налог инспекцияны келечилери бла бирге жолларда жюрююню жорукъларына бузукълукъ этгенлени ачыкълар муратда профилактика рейд бардыргъандыла.

Инспекторланы алларында сёлеше, Нальчик шахарны администрациясыны башчысыны

29-чу ИЮНЬ-ПАРТИЗАНЛАНЫ ЭМ ПОДПОЛЬЩИКЛЕНЫ КЮНЮДЮ

Беларусь малкъарлы жигитни унутмагъанды

Бюгюн мен Хорламны жарыкъ байрамын кетлирир ючюн, Малкъарны жигитча сермешген жашларындан бирини юсюнден айтырчаса сюеме. Сёз Белорусияда партизан отрядны комиссары Къулчаланы Темиркъаны жашы Махтини юсюнден барлыкъды. Ана аскерге 1940 жылда алгъандыла. Ол, Белоруссияда полковой школну бошап, старшина болады. Уруш башланнганда, Слоним шахарда къуллукъ эте эди

Махти - Михаил

… Къызыл Аскерни тозурагъан бёлюмлери, уруш эте, артха, кючюгюльшы таба кете эдиле. Ала къуршоудан кёп кере чыгъадыла. Сау къалгъанла уа дагъыда, ахыр кючлерин жыйып, кюнчыгъыш таба барадыла. Смоленск шахарга жетгинчи, Къулчаланы Махти къуллукъ этген ротадан бек аз адам къалады. Вязьма шахарны къатында уа хал бютюнда осалгъа кетеди. Къара жорлу танкалаланы къуршоуундан чыгъып, кесибизникилеге кёшулургъа керек эди. Не ёлюм, не жесирлик. Алай Махти да, аны тенглери да ол сёзлени эшитирге да сюймейдиле. Башха онг тапмай, ала артха, Белоруссияны агъачларына къайтыргъа оноулашадыла.

Кече бара, кюндюз солуй, отряд бир талай кюнден сора белгиленген жерге келеди. Кёз байланнганда, жашла Заболотье деген элни къатына жетедиле. Ала былайда лагерь салыргъа оноулашадыла. Элде немецлиле, полицайла болурламы? Аны билир ючюн,ары тасхачыла иерге керекди. Рябуха бла Къулча улу бу къорксуулу ишге кеслери тебиредиле. Къыйыр юйге жууукълашханда, ала, бауурлары бла сюркеле, терезе тюбюне жетдиле. Махти терезени акъырын къакъды. Бираздан эшик ачылды. Босагъада узун бойлу киши кёрюндю.

- Сиз кимсиз? Не айланасыз? - деди ол.

- Къорксма, атабыз! Биз къызыл аскерчилебиз. Тасхачылабыз…

Къарт терк окъуна тюрленди, бир жанына турду да, къонакълагъа жол кёюдю.

Бир кесекден тасхачыла юйню иеси бла эрттегили танышлары блача сёлеше эдиле. Тимофей Сенкевич мында немецлиле, полицайла болмагъанларын да билиндирди. Элни старостасына немецлиле колхозну алгъыннгы председатели коммунист Семён Шаковецни салып кетгенлерин айтды. «Алай, - деди Тимофей, -староста болгъанлыкъгъа, ол бир адамны да душманнга сатмагъанды». Бу хапар тасхачыланы сейирсиндирди. Сенкевич аланы старостаны юйюне элтди. Семён Шаковец къонакълагъа сакъ тюбеди. Алай ол кесек ушакъ этгенден сора жумушады. Махти кесини партблетин аны къолуна тутдургъанда уа, бети жарыды. «Кульчаев Махти Темирканович… Партизгъа членгге Къабарты-Малкъарда киргенсе?..» - деп окъуду.

Партизанланы хар бирин бирер юйге тохташдырадыла. Махти Тимофей Сенкевичге жаш болады. Эллиле Тимофейни кесини жашы Михаил аскерде болгъанын биле эдиле. Къара шинли малкъарлы жаш Махти сары белоруслу Михаилни атын жюрюттенин да кёре эдиле, алай не Къулча улуну, не аны нёгерлерини юсюнден къоншу элде тургъан немецлилеге киши билдирмегенди. Ала, анда-санда бу элге келип, партизанланы излегенде да, эллиле бир адамны да ачытмадыла, душманнга сатмадыла.

Партизан уруш

Мында партизанла аз болсала да, кёп зат эте эдиле. Жашырын ишлеген эл Совет къурайдыла. Тёлда, ингирле бардыргъанча этип, эллилеге фронтда халны юсюнден айтдыла. Немецли пропаганданы ётюрюклюгюн ачыкълай эдиле. Къызыл Аскер душманны уятырыгъын ангылата эдиле. Радиопринёмник мажаргъандан сора уа Совинформбюрону берилерине хар заманда тынгылап, жазып ала эдиле, ол билдириулени кёнюшу эллеге да жая эдиле.

Партизанла, жаз башы келгенлей, душманнга къажау кёрешни къаты бардырыргъа оноулашадыла. Анга кёзюш узуну хазырланадыла. Агъачда тёрт база кёрайдыла. Эллиле жыйгъан кийимлени, аш-азыкъны, сауутланы ары эятледиле.

Ала кёнден бери сакълагъан юн да жетеди. Махти да, аны нёгерлери да жолдан кёз алмайдыла. Бир заманда мотор тауушла эшитилдиле. Юч автомашина кёрюнеди. Иги жууукълашхандан сора Махти былай буюрады: «Хайдагъыз, жашла!» Фашистлеге къоргъашин жауун жауады. Гитлерче батыулагъа, хансла инче бугъаргъа кюреше эдиле. Бир кесекден тёгерек фашист мыллыкладан толгъан эди. Партизанла бир бирлерин къучакълайдыла, ачыкъ сермеше биринчи хорламларына къуунадыла. Къыпа улу жангы буйрукъ алады. Минскни бла Молодечнону ортасында жюрюген поездгъа уатыгъыр къерек эди. Кече ортасында Къулчаланы Махти, Семён Заворкин, Анатолий Зыков, Анатолий Комаровский жолгъа атланадыла. Партизанланы ючюсю агъачны къыйырында къаладыла. Анатолий Зыков а, барып, мина саллыкъ жерге къарап келеди. Андан сора Къулча улу бла Комаровский темир жолну Зыков айтхан жерине мина саладыла. Танг жарыгъынчы, темир жолдан чыгрыла ичине созулгъан жипни душман къалауурла эслемезча жабадыла. Сора немецли поездни келирин сакълайдыла. Алай танг атхынчы, кюнбатыш жанындан поезд келмейди. Ахырында ауур жюгю бла узун эшелон кёрюндю. Ол «ынычхай-ынычхай» партизанла таба келеди. Энди жашла поездде танклары, автомашиналаны, вагонлада келген солдатланы эслейдиле. Паровоз партизанла жатхан жерге жетгенде, Махти тенгине: «Хайда, Семён!» - деди. Бир ненча вагон ётгенден сора Семён жипни онг къолуна алып, кесине тартды. Тёгерек темир тауушу этди. Солдатла баргъан вагон ауup уулады. Юч вагон а жол жанына тёнгередиле. Партизанла уа агъачха къытудула.

1943 жылда 10-чу июньда гитлерчилени Минск областьда башчылары Шацк деген жерге бара эдиле. Душманла тёгерекде партизанла болгъанын уста биле эдиле, аны себепли биргелерине къалаууртча кёп адам алгъан эдиле. Гитлерчилени жууукъ келме къоюп, партизанла от ачадыла. Къаты сермеш башланады. Бизникиле гитлерчилени къуршалайдыла. Ала жанngан отну ичине тюшедиле. Алай Щацк жанындан немецлилеге болушмаклыкъ келе эди. Махти, эки пулемётчуну да алып, аланы алларына тебирейди. Аны кёрюп, штабны начальниги Михаил Мармулев былай къыйырыды:

- Кёайрыса, комиссар?! Артха къайт, жаранны байлат.

- Къайгырмаз, сермешден сора жараланы да байлатырбыз, - дейди Къулча улу.

Жигитлик - ёмюрлюкдю

Махти экинчи кере жаралы болады. Алай къыйын сагъатда нёгерлериндеи айырылыргъа сюймейди, кёп фашист малгъунну къаплайды. Минск областьха таматалыкъ этген гитлерчиле Людвиг Эйнайтер, Генрих Клозе, дагъыда башхала былайда сойланадыла. Бу жигитликни юсюнден битеусюз радио жарыгъ бла Комаровский темир жолну Зыков айтхан жерине мина саладыла. Танг жарыгъынчы, темир жолдан чыгрыла ичине созулгъан жипни душман къалаууртча

Топалайчыкъ

Моллаланы Асиятха 3 жыл болады. Ол Огъары Бахсанда жашайды.

Басма

Абсурд халда жазылгъан назмула

Халкъла аралы литература – художестволу журнал «Футурум-АРТ» бусагъатдагъы авангардистлени чыгъармаларын басмалайды. Ала къуру Россейде жашагъанла угъай, андан тышында къыраллада белгили жазыучулардыла. Журналны арт номеринде ыйалчыкчи поэт Георгий Яропольскийни «Обратный отсчёт. Малый свод абсурдов» деген поэмасы чыкъгъанды.

Поэманы ал сёзюнде автор былай жазады: «Абсурд халда жазылгъан назмула жаланда сабийлеге деп къуралгъан тизгинле тюйюлдюе. Жарсыугъа, жашау да тюбейди алай магъанасиз, къолунгдан жукъ келмей, бир сейир къужур кюч хорлан, не болгъанын ангыламай къалабыз. Быллай назмула 1989 жылда «Бред №9» деген башланнгандыла. Он жылны ичинде ала бир талай болгъандыла. Артда ангылагъанма 9 тарих бошдан тюбел турмагъанына манга: ол бир жангы ишни баллангъанын, не да бошалгъанын кёргюзтеди».

Яропольскийни чыгъармачылыгъын билгенле жангы поэмасы бла тенглешдиррге боллукъдула. Анда автор ары дери жазгъанын къайтармайды, алгъынны темасын бардырады. Хар заманда, поэтни чыгъармасы женгил окъуулады. Ол а бу къыйын, тюрленирге ёч жашаугъа тынч кёзден къараргъа себеплик этеди.

АЙТЕКЛАНЫ Лариса.

ЭСКИ СУРАТ ХАПАРЛАЙДЫ

Озгъан жылланы шагъатлары

Суратла да адамлачадыла. Аланы да энчи къадарлары бардыла. Бирлери кёп жылланы ариу отоуланы къабыргъаларында тагъылгъанлай турурла. Башхалары уа, къадарлары сюрген илерича, узакъ жолла кыдырырла, жарыкъгъа чыгъалмай, кюбюрле тюпленде кёп жылланы ётдюрюрле. Сора боюулары замансыз кетерле, саргъалырла, жарасуз болурла.

Болсада жашауну бир такъыйыкъасын кёргюзтгенле, жанлыз да кёз къысыл ачсынчы, бир кесекчигин ёмюрлюк этгенле, кёп жылланы сора бизни терен сагъышландырадыла.

Жашауну тилсиз шагъатлары тил ачылып айталмасала да, ётген жылладан бизге салам да бере, кимле, къачан, къайда суратха тюшгенлерин, ала къаллай адамла болгъанларын кёргюзтедиле.

Кертиси бла да, алайды. Бу суратда сол жанындан биринчи сюелип тургъан Баташева Инессо Ибрагимовнады. Ол Къарачай-Черкесни Гитче Зеленчук элиндени. Алгъын ол элге Баташей дегендиле. Инесса Ибрагимовнаны онг жанында Мамашланы Алийни юй бийчесиди. Аны атасы патчах аскерни полковниги эди. Революциядан сора да къырал къуплукъда ишлепт тургъанды. Алай отузунчу жыллада аны илишанга салгъандыла. Юйюрю уа артда, жанларына къоркъуп, Италиягъа кёчюп кетедиле. Урущдан сора уа быланы ингилизлиле бизни къыралгъа къайтарадыла. Мында уа аланы Красноярскни тийресине ашырадыла. Ол заманда Мамашлары да журтларындан ары кёчюрюлюп тура эдиле. Ала бир бирлери бланда шагъырей боладыла.

Солдан онгна: Баташева Инесса, Этезланы Гошанагъо, Этезланы Радимхан, Этезланы Гошанашхо, Мамашланы Алий.

Артда, Къарачай, Малкъар да Азиягъа кёчюрюлгенде, Инессаны анасы къарачайлы эди да, юйюрюн алып, ол Мамашлары да Къазахстанны Талды-Курган областыны Къарабулакъ элине келедиле. Алий бла Инесса анда юйдегили болгъан эдиле. Ала тёрт жаш ёсдюргендиле. Таматалары Сафар Азиядан къайтхандан сора Къарачай-Черкесни Гитче Къарачай районуну ГАИ-сыны таматасы болуп 20 жыл ишлегенди. Бюгюнлюкде уа федеральный судьяды. Аны кичиси Солтан Ставрополь шахарда аграрный эл мюлк университетде деканды. Мухаммат бла Ахмат а, арт жыллада Нальчикге кёчюп келип, юйюрлери бла мында жашайдыла.

Ортадагъы юч тишириу эгечледиле. Малкъарда, Россейде да аты айтылгъан атчы Этезланы Хажи-Дауутну къызларыдыла. Къара кийимлери бла олтуруп тургъан Гошанагъо. Ол Мамашланы Хусейге эрге баргъан эди. Хусейни биринчи кере 1928 жылда тутадыла. Андан кътулады. Урущдан сора дагъыда тутадыла. 1954 жылда Красноярскде тутмакъда ёлгенди. Гошанагъо уа баш иесине кертичилей къалгъанды. Кёчюнчюлюкден къайтхандан сора Къарачайда Учкекенде жашап тургъанды. 1988 жылда аушханды.

Ортада сюелип тургъан тишириу а Хажи–Дауутну бек гитче къызы Радимханды. Ол Жанибекланы Ратмирге эрге баргъан эди. Ратмирни 1937 жылда тутхан эдиле. Ол андан къайтмагъанды. Радимхан 1967 жыл Учкекенде аушханды.

Суратда онг жанында олтуруп тургъан тишириу Хажи – Дауутну тёртюнчю къызы Гошанашходу. Ол а къарачайлы жаш Сарыланы Махаметни юй бийчеси эди. Кёчгюнчюлюкде 1954 жыл Къазахстанда ёлгенди.

Эр киши уа, башында айтханыбызча, Мамашланы Асхатны жашы Алийди. Отуз жетинчи жылда аны атасын, эки тамата къарындашын да тутуп кеттиннлериндe, муну, букъдуруп, тапдырмай къоядыла. Аны бла ол сау къалады. Тукъумуна, миллетине тёрт жаш да ёсдюреди. Кёчгюнчюлюкден къайтхандан сора кёп жылланы Учкекенде Госстрахны район бёлюмюню таматасы болуп тургъанды. 1981 жылда аушханды.

Сурат 1947 жыл Къазахстанда алынгъанды. Газетде биринчи кере басмаланады.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

АСКЕР

Ахшы тёрелеге кертичи бола

Геляхланы Ахматны жашы Зариф озгъан жыл юз артында аскерге чакъырылгъанында, Ата журтну аллында граждан борчун толтурудан къачар умут бир да этмегенди. Ол Россейни стратегиялы магъаналы ракета аскерлерини Иваново областында 12465-чи номерли бёлюмюне тюшгенди.

Бу кюнледе уа аны анасын, жууукъларынахлуларын да ёхтемлендирирча иш болгъанды. Зариф къуллукъ этген аскер бёлюмню командири гвардиняны полковниги К.Платонов узакъ тау элге - Къара Сууугъа – анасы Фатиматха ол жашын ариу къылыкълы, намыслы ёсдюргени ючюн командованияны атындан ыспас письмо жибергенди.

Командир таулу жаш тюз ниетли, низамлы аскерчи болгъанын жазады. Зариф анга берилген аскер сауутну уста жюрютеди, подразделенияны жамауат жашауына тири къатышады, анга буюрулгъан жумушланы терк эм тынгылы тамамлайды. Аскер борчун юлгюню толтургъаны, не ишден да артха турмагъаны ючюн ол командирлерини эм биргесине къуллукъ этген жашланы арасында да сый-намыс тапханды.

К.Платонов Геляхланы жаш мындан ары да аскер нёгерлерине юлгюню, Россейни ракета аскерлерини тёрелерине кертичи болуп къуллукъ этергине ышанганын айтады.

Жашны бу жетишимлерине, сёзсюз, атасы Ахмат да къууанырыкъ эди, алай, жарсыугъа, ол юч жыл мындан алгъа ауушханды. Ол СССР-ни ГДР-де тургъан аскерлеринде къуллукъ этген эди. Ахматны аскерчи болгъан жылларыны юсюнден хапарлары да себеплик этген болурла Зарифни бу жетишимине. Таулу жаш быйыл, тууган элине къайтып, мындан ары да эллилерини ёхтемлиги болур деп ышанадыз.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

МОДА

Тиширыула, жай башланыр кезиуде шкафларыбызны башдан аякъ къозгъайыкъ. Бу сезонда не затланы киеригибизни, кюбюрлерибизни тынгылы тинтип, къайсы кийимлерибизни жюрютюрюгюбюзню эм теренгге къайсыларын букъдурлугъубузну юсюнден сагъыш этерми эдик?

Жыйрыкъла

Жай кюнню иссилигинде. Алай эсе уа, биринчи жерге женгил, жукъа къумачладан тигилген кийимле чыгъадыла. Бу жаны бла алып айтханда, шифон эм чилле жыйрыкъла бек кёп керек боллукъдула. Баллон тёбен жанланы бла ёшюнлени тюп жанларына жырыкълары болгъан къысха жыйрыкъчыкъланы (бэбидоллары) жюрютюуден кетерирге керекбиз. 2009 жылдагъы жай ууакъ гюлчюклери, геометрия неда суратчыкълары болгъан къумачладан тигилген узун жыйрыкъланы излерикди. Аланы къумачлары, этилген формалары да тюрлю-тюрлюе болургъа керекдиле. Тапсыз формалы кийимлени да жюрютюрге жарарыкъ тюйюлдю. Бу жайда белибизни, санларыбызны къаллайла болгъанларын да, шарт чертип, кёргюзтюрге керекбиз.

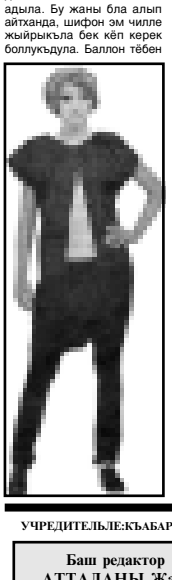

Тёбен жанла

Озгъан сезонда дайым бийлик этип тургъан юбка-карандаш бираз эрикдиргенди. Кертиди, ол бизни бла энтта да къалады, алай жайда анга ачыкъ жарыкъ бетли тёбен жанчыкъла да къошуллукъдула. Аланы узунлукълары къалай да болсунла, бек башы - санларыгъызгъа тап келиширгe керекдиле.

Кёнчекле

Моданы тутаргъа сюйгенле эм къысха джинсылени кийип, киндиклерин эм къуйрукъ башларында чунгурчукъларын кёргюзтюп омакъланыргъа итине эдиле. Озгъан жайдан башлап кёнчекни баш жанында бел бауу, кесини тёрели жерине къайта, ёрген-ёрге кётюрюле тебирегенди. Бучхакъла уа, алгъынча, тюрлю-тюрлю формалылай къаладыла. Бек кенг хайырланылгъаны уа клёшду, скинни (иничке эм узунуна дери бутха саулай жабышхан бучхакъла да) аз тюбемейдиле. Сёзсюз, тогъайыракъ формалы кёнчекле да кёбюрек хайырланыллыкъдыла бу сезонда.

80-чи жыллада бегирек белгили болгъан кёнчекле-бананла кёп къаллай хар кимге да тап жарашадыла. Бусагъатда ала, мындан 25 жыл алдагъыладан эсе, женгилирекле болгъандыла. Жукъа, жылтырауукъ къумачладан тигилген бу тюрлю кёнчекле адамны тёбен санларын бек ариу жасайдыла. Бананлагъа адамны огъаргъы санларын шарт кёргюзтюрюк такъыяракъ кийимле – блузкала эм кёлекле – тап келиширрикдиле. Аланы тюп жанлары уа артыкъ жасы эм жарыкъ боюу бетли болмагъан бел бау бла къысылгъан кёнчекни ичине жыйылырга керекдиле. Кертиси бла да, шаркъ (восток) кёнчекле-афгани эм зуавы – кенг жюрютюлюрге боллукъдула. Аллай кёнчеклеге тап келишген кюшакъ кийимлени сайлагъан тынч иш тюйюлдю. Афганини кийиную бла жорукълары бир бетлиликди неда этнический принтди. Аладан башха тюрлю затланы кийиу мультипликациягъа ушап къаллыкъды. Узун кёнчек бийик табан чуруусланы излейди. Огъары жанны кийимлери уа артыкъ багъалыла угъай эм такъыярыракъла болургъа тийишлидиле. Кёнчек бел бау бла къысылып турса тапды.

Андан тышында да, бу жолгъу сезонну модасыны бек башында уа комбинезонду. Ол артыкъ тап кийим тюйюлдю, алай ёзден форманы береди. Жай комбинезонла женгил къумачладан тигилediле. Аланы тюзюнлей ичи кийимлени кеслерине кийсе тапды неда майканы, женглери болмагъан бел бауна бла къысылгъан кёнчекни ичине жыйылырга керекдиле. Кертиси бла да, шаркъ (восток) кёнчекле-афгани эм зуавы – кенг жюрютюлюрге боллукъдула. Аллай кёнчеклеге тап келишген кюшакъ кийимлени сайлагъан тынч иш тюйюлдю. Афганини кийиную бла жорукълары бир бетлиликди неда этнический принтди. Аладан башха тюрлю затланы кийиу мультипликациягъа ушап къаллыкъды. Узун кёнчек бийик табан чуруусланы излейди. Огъары жанны кийимлери уа артыкъ багъалыла угъай эм такъыярыракъла болургъа тийишлидиле. Кёнчек бел бау бла къысылып турса тапды.

Кенг бучхакълы кёнчеклени эм бийик табанлы аякъ кийимлени киебиз

Жылы кийимле

Желли эм жауунлу кюнледе тюрлю-тюрлю жакетлени эм башха-башха бетли тренчлени киебиз. Аланы кенг жауурунлулары модагъа къайтхандыла, алай сакъ болургъа керекбиздыллайла хар кимге да тап жарашып къалмайдыла. Бу комплектни тёбен жанларын сайлагъан да тынч тюйюлдю.

Кийимлени бетлери

Быйылгъы сезон кийимлени бетлерин хар ким да жаратырыкъды. Ала асламысында сарыладыла, ол санда алтын тюрсюн да болуп (кертиди, ала асыры жарыкъла, кёзню къамаштанла болмазгъа керекдиле). Жашил (салат бетлиден башлап жангы кырдык бетли) кёлюгню къууандыргъан кийимле да аллай санда жюрютюлюкдюле. Къызгъылдым (сёз ючюн, мутхуз фуки) эм адамла жаратхан жарыкъ кёк бетли кийимлени сюйгенле да бек кёндюле. Кюл, боз бетли кийимлени кюз артына дери къояргъа тюшерикди, къара кийимлени уа бу сезонда шкафдан арталлыда чыгъарлыкъ болмазбыз.

Аксессуарла

Аллай затланы араларында, баям, бек жюрютюлюрюк тёрели японлу костюмдан келген оби бел бау боллукъду. Бу тюрлю бел бау жасы башлы кёнчекге, иничке къыйырлы болуп къысылады. Териден этилсе уа, ол бютюнда ариу, омакъ кёрюнеди.

Бижутерияны уа бек жарыкъ бетлисин эм уллу ёлчемлисин сатып алыргъа керекди. Аланы юслеринде багъалы ташла эм ариу салынмакъла кёзге бек ариу кёрюнюрюкдюле. Сумка уа гитчечик эм айбат жарашдырылгъан болса тапды. Озгъан жылда кюз артындача, быйыл жайда да клетка сумакачыкъла кенг жюрютолюрюкдюле. Юслерине окъадан эм накъут-налмас ташчыкъладан тигилген оюула уа аланы бютюнда багъалыла этерикдиле. Уллу эм лак бла боялгъан бауулланы уа унутугъуз.

Аякъ кийимле

Ала хар жаны бла да жарыкълыкъ бергенле болургъа тийишлидиле. Бийик олтанлы, танкетка, бийик, алай базыкъ эм тутхучу табанла, тюрлю-тюрлю формалы эм жарыкъ бетлиле, тууарны эм жерде сюркелип, сууда жюзюп айланнган жаныуарланы терилеринден, къумач эм замша затладан тигилген, олтанлары агъачдан эм пробкадан этилген – ма быллайла болургъа керекдиле бу жолгъу сезонну аякъ кийимлери.

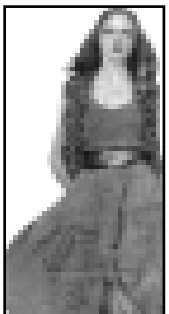

Къужур къылыкълы, омакъланыучу тиширыуланы туфлилерини баулары инчиклерини тёгереклерине айланып къысылыргъа тийишлидиле, кёп жюрюрге сюйгенле уа римли табансыз сандалланы сайласынла. Келинлик эм омакъланыкъны бек сюйген къызла уа жарыкъны тыймагъан бийик табанлы чуруукъланы жаратырыкъдыла. Салкын кюнледе уа жаз башында кийилиучю батильонла бек тап келиширидиле.

«Комсомольская правда» газетден.

Жашлыгъы жюрегинден кетмегенледени быйыл 70 жылына кирген Гайыланы Махти. Аны назмулары, статьялары да республикалы басмада дайым чыгъып тургъандыла. Устазлыкъ ишде бир талай жылны, радиода, «Заман» газетде да корреспондент болуп ишлегенди.

Махтини назмулары, башха чыгъармалары да «Минги-Тау» журналда да басмаланнгандыла. Бир ненча китапны авторуду.

Бюгюн да газет окъуучуларыбызны Гайы улуну жангы назмулары бла шагъырей этерге сюебиз.

ГАЙЫЛАНЫ Махти

Жашау сезимлеге бериле

Атамы таныгъанла

I

Атамы таныгъанла
Аздан-аз бола...
Жюрегим а мени,
Саздан саз бола.

Энди ала да мени –
Мени ёкъюз этип.
Жашау сюре бармай,
Къабырлагъа кетип?..

О, къалай къыйынды
Айырылыу къадар.
Табылмайын жерде
Шо анга бир мадар.

II

«Жангыдан жаш бол да,
Жашап тур», - деселе.
Дагъыда жюз жылгъа
Эркинлик берселе.

Уппалап турурем
Мен басхан ызымы.
Башхача сюерем
Жашымы-къызымы.

Анамы тутарем,
Къойнума алгъанлай.
Салырем бешикге,
Ол мени салгъанлай.

Алтындан тышларем
Мен аны бешигин.
Ёмюрде жалмазем
Юйюмю эшигин.

Хантымы къызгъанмай,
Хар келген къонакъгъа.
Жашаум ушаред
Сейирлик жомакъгъа.

III

Атама да жокъуду!
Жокъ мени кёзбауум
«Сен мени кьойдунг», - дер
Гурушхалыкъ сыптауум.

Ол журтун къорулай,
Жан берип узакъда.
Атасыз ёсдюм да,
Жюрегим – тузакъда.

Ол эркин уруред,
Атабыз сау болса.
Барырем сюркелип,
Арабыз тау болса.

Сезди да жюрегим,
Мен аны тапмазны...
Ол къучакъ да керип,
Этегин жапмазны.

Жюрегим тыхсыйды,
Кюн къара булутда.
Бюгюн да сакълайма,
Мен тюбер умутда.

«Жашынг жокълады», -деселе

«Жашынг жокълады», - деселе,
Кёкге жетеди башым.
Жокъламай да не эстин,
Жаппа-жангызды жашым.

Угъай, ол жангыз тойюлдю,
Киеуле, къызла да бар.
Туудукъчукъларым келгенде,
Арбазым болады тар.

Жашым а жашды – жашды,
Къыйынлыкъ да сынатдым.
Мен кесим жилягъанда,
Аны да кёп жилятдым.

Жашым а жашды – жашды,
Жашымы да жашы бар.
Адамлайын къалырча,
Акъылы бар, башы бар.

Болса да жашау-жашауду,
Анда да жокъ терслигим.
«Бу чекге жетерме», - деген
Жокъ эди да дерслигим.

Жашым а жашау журтуму
Бек орта чигинжиси.
Жашау тыйса да таргъа,
Ол кёзюмю гинжиси.

Болгъанлайын къаллыкъды,
Жокъду анга да дауум...
«Бу былай нек болду?» - деп,
Гурушхаланыр сыптауум.

Келин, къызла, киеуле
Аны жангыз къоймазла.
Мени эсгермей ала,
Ашдан окъун тоймазла.

Деген кибик сагъышла
Бийлеселе башымы...
Мен бекден-бек сюеме
Киеулени, жашымы.

Туудукъла уа – туудукъла
Арбазымда чабадла.
«Бу керекди», - десем мен,
Чыпчыкъ сютюн табарла.

Келиним а, келиним!
Ол да къызладан – бири,
Манга жумуш эттенде,
Барысындан да – тири.

«Папа, папа, папа», - деп,
Айланады чапханлай.
Алгъа манга узатыр,
Татлыракъ зат тапханлай.

Келинлеригиз – аллай
Болса, сиз да насыплы.
Ким да сатып алмайды,
Къадар бered насыпны.

Болса да бу жашауну
Кюнлюмю – чегети да бар.
Бирлеге кенг болгъан дуния
Бирлеге болады тар?

Ким биледи...

«Сенден алгъа мен ёлейим», - дей турсам,
Ким биледи, алгъа ёлюп кетерем.
Алай болса шо бу жалгъан жашауда
Мен жазыкъ да муратыма жетерем.

Алай а мен алай айта бурмадым.
Сен саулукъда ол шартха эс бурмадым.
Энди уа не - сен да, мен да жангызлай,
Жашайма мен санга барыр жол ызлай.

КъМР-ни Информация коммуникацияла, жамауат биригиулени эмда жаш тёлюню ишлери жаны бла министерствосу, КъМР-ни Журналистлерини союзу, «Советская молодёжь», «Кабардино-Балкарская правда», «Адыгэ псалъэ», «Заман», «Горянка» газетлени редакцияларыны, жангы хапарланы «Къабарты-Малкъар» телеканал къырал учреждениясыны, ГТРК-ны «Къабарты-Малкъар» федеральный къырал унитар предприятиясыны, «Нальчик» ОРТК-ны коллективлери «Советская молодёжь» газетни редакциясы бла бухгалтери **ГИГИЕВА Ирина Мусовнагъа** атасы **Муса Хамашевич** ёлгёни бла байламлы, бушуу этип, къайгъы сёз береди.

УЧРЕДИТЕЛЬ:КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

АЛИКАЛАНЫВладимир, АППАЙЛАНЫ Музафар (баш редакторну орунбасары), БЕППАЙЛАНЫ Муталип (баш редакторну орунбасары),БИТТИРЛАНЫ Аминат, ТЕКУЛАНЫХауа, ТОКУМАЛАНЫ Хусейн, ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь).

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторну приёмныйи - **42-63-01**. Баш редакторну орунбасарлары - **42-38-21 47-26-22**. Жууаплы секретарь - **42-66-85**.
Секретариат - **40-93-62.** Корректорла - **42-63-52**

РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛЮМЛЕИ:

Жамаат-политика жашауну бёлюмю- **42-67-68,42-24-02.**
Экономиканы бёлюмю - **42-66-73.**
Культураны бёлюмю - **42-75-82.**
Социальный политиканы бёлюмю - **42-66-76, 47-27-59,**
Жангылыкъланы бла спортну бёлюмю - **47-26-39, 42-66-71 .**
Письмоланы, рекламаланы эм билдириулени бёлюмю - **42-37-94.**
Тилманчланы бёлюмю-**47-31-28.** Сурат альучу бёлюм - **42-68-72.**
Бухгалтерия - **42-30-87**
Операторла - **47-26-28, 42-39-65.**

Редакция авторла бла къагъыт жюрютмейди. Къол жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артха къайтарылмайдыла.
Газетде басмаланнган материаллада айтылгъан оюмла редакцияны оюму бла келишмезге боллукъдула. Алада айтылгъан хар зат ючюн, Россей Федерацияны басманы юсюнден Законуна тийишлиликде, материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла.

Редакция авторладан 400 газет тизгинден (машинка бла жазылгъан 5-6 бет) кёпню алмайды.

Газет Басманы эм асламы информацияны эркинликлерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июньда регистрация этилгенди.

Регистрация номер —Н-0066. Индекс - 51532

Газетни басмагъа КъМР-ни Информация коммуникацияла, жамауат биригиулени эм жаш тёлюню ишлери жаны бла министерствосуну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет 1905 жылда Революция атлы республикалы полиграфкомбинатда басмаланнганды, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

Газетлени илерине тапдырыу ючюн КъМР-ни почта связыны федеральный Управлениясы жууаплыды.
Телефонла: **42-06-51, 42-19-97**

Газетлени розницагъа сатыу ючюн КъМР-ни "Респечать" акционер обществосу жууаплыды.
Телефон: **42-69-34**

Номерге графикге кёре 19 сагъатда къол салынады. 21.00 сагъатда къол салынгъанды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:

Османланы Хыйса - дежурный редактор; Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарь; Зезаланы Лида (1,2-чи бетле), Акушулана Феруза (3,4-чю бетле) - корректо рла.

Тиражы 3850 экз. Заказ № 2051

РЕДАКЦИЯНЫ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5